



TUTKIMUSKATSAUKSIA 2/2012

Maahanmuutto ja erilaisuus suomalaisen yhteiskunnan hankauskohtina

Suvi Keskinen

Tästä on kyse

- Maahanmuutosta ja monikulttuurisuudesta käytävä yhteiskunnallinen keskustelu on viime vuosina kärjistynyt ja politisoitunut.
- ”Me” ja ”muut” -ajattelua ylläpidetään niin poliitikkojen kuin median toimesta.
- Uhkakuviin painottuva keskustelu ja rasismi vaikeuttavat maahanmuuttajataustaisten suomalaisten osallistumista yhteiskuntaan.

Eduskuntavaalien 2011 jälkeen Perussuomalaisten vaalivoitto ja joidenkin puolueen edustajien rasistiset ja ulkomaalaisvastaiset puheet ovat herättäneet runsaasti keskustelua julkisuudessa. Muutama kansanedustaja on myös saanut tuomion kiihottamisesta kansanryhmää vastaan tai uskonrauhan rikkomisesta. Heinäkuun 22. päivän 2011 terrori-iskut Oslon keskustassa ja Utøyen saarella, joissa islamin ja monikulttuurisuuden vastaisen manifestin kirjoittanut Anders Behring Breivik surmasi 77 henkeä, lisäsivät huolta äärioikeiston ja muukalaisvihamielisyyden kasvusta ja sen seurauksista pohjosmaisille yhteiskunnille. Moni on vasta näiden tapahtumien myötä havahtunut huomaamaan, että maahanmuuttovastaisuus ja arjen rasismi ovat osa täkäläistäkin yhteiskuntaa. Maahanmuuton ja etnisten suhteiden tutkijoille tapahtumat eivät näyttäydy yhtä yllätyksellisinä, sillä jo jonkin aikaa on ollut nähtävissä maahanmuuttokeskustelun kärjistyminen ja vastakkainasettelujen rakentamista maassa pidempään asuneiden ja viime vuosikymmeninä tänne muuttaneiden välille.

Yhtenä merkittävänä rajapyykkinä voidaan pitää syksyn 2008 kunnallisvaaleja. Tällöin valtuustoihin valittiin useita perussuomalaisten ehdokkaita, jotka olivat hankineet kannatuksensa maahanmuuttovastaisella ohjelmalla, tunnetuimpana nykyinen kansanedustaja Jussi Halla-aho. Myös media kiinnostui itseään maahanmuuttokriitikoiksi nimittävästä ryhmästä. Seuraavan kevään aikana useiden muidenkin puolueiden poliitikot esitivät julkisuudessa maahanmuuttopolitiikan tiukentamista vaativia näkemyksiä, ja maahanmuuttovastainen

retoriikka levisi poliittisella kentällä. Tässä tilanteessa maahanmuuton ja rasismien tutkijoiden piirissä nähtiin tarpeelliseksi analysoida käytyä keskustelua ja tuoda siihen näkemyksiä, jotka olivat saaneet vain vähän huomiota osakseen. Aihetta käsittelevän seminaarin pohjalta tutkijat koostivat suurelle yleisölle suunnatun ajankohdaksiin teemoihin tarttuvan kirjan.

En ole rasisti, mutta... -teos¹ sisältää pääosin tutkijoiden tekstejä, mutta kirjoittajiin kuuluu myös kansalaisjärjestöjen aktiiveja ja maahanmuuttokysymysten asiantuntijoita. Joukossa on myös maahanmuuttajataustaisia suomalaisia tai niitä, joita luullaan (esimerkiksi ulkonäön perusteella) maahanmuuttajiksi.

Kärjistävä ja politisoituva maahanmuuttokeskustelu

Useita Euroopan maita luonnehtii viime vuosikymmeninä kehityskulku, jossa monikulttuurisuuden arvostelu on lisääntynyt ja maahanmuuttovastainen oikeistopopulismi on kasvattanut kannatustaan.²⁻³ Ranskassa Front National -puolue on kampanjoinut maahanmuuttovastaisilla teemoilla jo 1980-luvulta alkaen. Alankomaissa Pim Fortynin lista ja myöhemmin Geert Wildersin luotsaama Vapauspuolue ovat vaikuttaneet merkittävästi maassa harjoitetun politiikan suuntaan. Pohjoismaista Tanska on tullut tunnetuksi tiukan maahanmuuttolainsäädännön ja polarisoituneen maahanmuuttokeskustelun maana vuoden 2001 vaaleja seuranneena kymmenvuotiskautena, jolloin oikeistopopulistinen Tanskan kansanpuolue sai läpi useita maahanmuuttopoliittisia vaatimuksia toimiessaan hallituksen tukipuolueena.⁴⁻⁵ Tutkimus on osoittanut, että monikulttuurisuutta arvosteleva ja uusnationalistinen puhetapa ei näissä maissa rajoitu vain oikeistopopulismien piiriin, vaan on levinnyt yli poliittisen kentän.⁶⁻⁷

En ole rasisti, mutta... -kirjassa Suvi Keskinen dokumentoi ja analysoi suomalaisten poliitikkojen puhetta maahanmuutosta 2008 kunnallisvaalien ja 2009 EU-vaalien välillä. Aineistona käytetään Helsingin Sanomien aihetta koskevaa uutisointia (yhteensä 122 lehtijuttua), jonka pohjalta jäsennetään maahanmuuttokeskustelun eri vaiheita ja keskeisiä teemoja. Kunnallisvaalien jälkeen ns. maahanmuuttokriittinen näkökulma nousi median palstoille ja sai tukea muiden poliittisten puolueiden edustajilta. Maahanmuuton rajoittamista vaativa, ulkomaalaisvastainen ja rasistinen puhetapa esiintyivät rinnakkain keskustelussa. Vasta keväällä 2009 julkisuudessa alkoi esiintyä rajanvetoja suhteessa rasismiin, jolloin puututtiin esimerkiksi muutaman kokoomusnuorten paikallisjohtajan liittymiseen somalivastaiseen facebook-ryhmään ja maahanmuuttajia leimaavaan vaalikampanjaan. Itseään maahanmuuttokriitikoiksi nimittä-

vät pääsivät määrittelemään keskustelun käymisen tavat ja monet muut toimijat seurasivat heidän jalanjäljissään. Mistä sitten voi johtua, että kyseinen liike sai nopeasti tukea poliittisen kentän eri laidoilta? Jussi Förbom⁸, joka on analysoinut eduskuntakeskusteluja 1990-luvun lopulta alkaen, esittää että turvapaikanhakijoita käsiteltäessä on jo pitkään ollut vallalla kovasanainen ja leimaava puhetapa. Nimityksistä kuten "elintasopakolaiset" ja "ankkurilapset" muodostui arkipäiväisiä jo paljon ennen ns. maahanmuuttokriitikoiden esiinmarssia, jotka saattoivat tukeutua tällaisiin puhetapoihin ja näkemyksiin pyrkiessään vaikuttamaan poliittisiin päättäjiin.

Vaikka rasismi usein mainitaan puhuttaessa maahanmuutosta, tämä tapahtuu usein kiistämällä oman sanomisen rasistisuus. Anna Rastas toteaa, että "julkinen keskustelu rasismista näyttää olevan ennemminkin keskustelua siitä, mikä kaikki ei ole rasismia".⁹ Hän tuo esiin, että rasismien muotoja on monenlaisia ja ne voivat perustua yhtä lailla biologisten tekijöiden (ihonvärin ja ulkonäön) kuin kulttuuristen erojen pohjalta rakentuvaan eriarvoistamiseen. Rastas kritisoi määrittelyä, jossa teon nimeäminen rasistiseksi edellyttää rasistista motiivia, ja korostaa tarvetta tarkastella tekojen (myös sanojen) saamia merkityksiä ja seurauksia. Esimerkiksi arvioitaessa eurovaaliehdokas Pöntisen mainosta, jossa esitettiin vaatimus "sosiaalipummimaahanmuuttajille STOPPI!", ei ole mielekäästä arvuutella ehdokkaan motiiveja, vaan kiinnittää huomiota mainoksen sisältämiin kulttuurisiin merkityksiin ja sen seurauksiin. Tätä kautta tulee näkyväksi tekstin leimaavuus ja rasismi. Vaalimainos osoittaa myös, ettei maahanmuuttopoliitikasta puhuminen useinkaan ole vain "neutraalia" keskustelua toimintamalleista, vaan siinä tulee esiin myös käsityksiä maahanmuuttavista ihmisistä ja heidän arvottamisestaan. Rasismien kiistäminen ei ole vain suomalainen piirre, vaan ilmiö on havaittu monessa muussakin länsimaassa.

Said Aden tuo näkyviin suomensomalialaisten näkökulmaa maahanmuutosta käytävään keskusteluun. Hän käsittelee somalialaisten kuvaamista suomalaisessa julkisuudessa 1990-luvun alusta viime vuosiin ja havaitsee tietynlaista aaltoliikettä. Laman keskelle saapuneet somalipakolaiset joutuivat erittäin negatiivisen mediahuomion kohteeksi ja saivat ajoittain tuntea nahoissaan myös rasistista väkivaltaa. Joensuun skini-ilmiö ja väkivaltaiset kahakat pääkaupunkiseudulla saivat Adenin mukaan viranomaiset havahtumaan siihen, että maahanmuuttajien kotoutuminen edellytti muutoksia myös suomalaisten ajatustavoissa. Hän kutsuu 1990-luvun lopulta alkanutta ajanjaksoa "suvaitsevaisuuden ajaksi", jolloin valtion toimesta organisoitiin suvaitsevaisuuskampanjoita ja asetettiin tavoitteeksi samanarvoisuus erilaisuuksista huolimatta. Aden kuitenkin näkee, että tässä vaiheessa tehtiin virhe siinä, että kotoutumiseen

liittyviä ongelmia (liittyivät ne sitten pakolaisten vastaanottoon tai muuttajien kykyyn sopeutua uuteen ympäristöön) ei otettu käsittelyyn julkisuudessa. Vuodesta 2008 alkanutta maahanmuuttokeskustelua Aden kuvaa takaiskuksi ja paluuksi 1990-luvun alun negatiiviseen julkisuuskuvaan. Hän kertoo miten suomensomalialaiset olivat vihdoinkin kokeneet pääsevänsä osaksi yhteiskuntaa, kouluttautuneet ja siirtyneet työelämään toimien myös aktiivisesti asuinympäristössään, kunnes maahanmuuttovastaisen keskustelun myötä heistä tuli ”taas ensisijaisesti pakolaisia, uhka ja ongelma.”¹⁰ Hän nostaa esiin kysymyksen siitä, milloin suomensomalialaiset hyväksytään suomalaisiksi muiden joukossa. Tällaisen ajattelun myötä putoaisi myös pohja väitteiltä, joiden mukaan he vievät työt suomalaisilta.

”Me” ja ”muut” -jaottelun kritiikkiä

Monet muutkin kirjoittajat kritisoivat erotteluja ”suomalaisiin” ja ”maahanmuuttajiin”. Laura Huttunen ihmettelee, mistä oikein puhutaan, kun julkisuudessa puhutaan maahanmuuttajista: ”suomalaisessa keskustelussa kummittelee hahmo, jonka kaikki tuntuvat tuntevan, mutta jolle kukaan ei osaa antaa täsmällisiä määreitä.”¹¹ Maahanmuuton vastustajat tuottavat kuvaa yhtenäisestä, ongelmien painamasta maahanmuuttajien joukosta, kun taas viranomaiset näkevät tuon joukon hallinnollisten toimenpiteiden kohteena – sivuuttaen yhtä lailla muuttajien keskinäiset erot. Huttunen tuo esiin, että maahanmuuttajiksi nimitettyjä ihmisiä ei yhdistä oikeastaan mikään muu kuin se, että he ovat lähteneet kotiseuduiltaan muuttaakseen toiseen maahan. Ammatilliselta ja koulutukselliselta taustaltaan, lähtösyiltään, perhesuhteiltaan, näkemyksiltään ja elämäkokemuksiltaan tämä joukko eroaa toisistaan monin tavoin. Hän kyseenalaistaa myös maahanmuuttokeskustelun jaotteluja ”hyviin” työperäisiin muuttajiin ja ”ongelmallisiin” pakolaisiin. Kun monet pakolaistaustaiset ihmiset ovat jo asettuneet asumaan tänne, oppineet suomen kieltä ja saaneet kokemusta työmarkkinoilta, ovat vaatimukset siitä, että näiden ryhmien pitäisi palata lähtömaihinsa samalla kun toivotetaan tervetulleeksi muualta työn perässä muuttajat, huonosti perusteltuja.

Näyttelijä ja nuorisotyöntekijä Kaisla Löyttyjärvi kuvaa uhkakuvien ja vastakkainasettelujen täyttämän maahanmuuttokeskustelun seurauksia monikulttuurisen

nuorison arkielämälle. Hän kritisoi sentapaisia nimityksiä kuin ”toisen polven maahanmuuttaja” tai ”uussuomalainen” sillä: ”kun puhumme maahanmuuttajataustaisesta nuoresta, puhumme suurelta osin siis nuoresta, joka on syntynyt täällä ja joka on myös tai ainoastaan Suomen kansalainen. Hän ei ole mistään tulossa tai mihinkään muuttamassa, vaan istuu siinä nuorisotalon sohvalla vieressäsi katsomassa Salattuja elämiä.”¹² Monikulttuurisuus jäsentääkin erityisen vahvasti juuri nuorten ikäluokkien elämää varsinkin Etelä-Suomen suurissa kaupungeissa. Yhä useammalla on toisen tai molempien vanhempien kautta toisiin maihin ulottuvia sukujuuria. Löyttyjärvi tekee näkyväksi ennakkoluulojen ja rasmin seurauksia niiden kohteeksi joutuneille muistelemalla omia kokemuksiaan tummaihoisena nuorena 1990-luvun lama-Suomessa. Suomessa syntynyt ja valkoisen etnisesti suomalaisen äitinsä kasvattama Löyttyjärvi luokiteltiin ihonvärinsä perusteella muualta tulleeeksi ja hänen käskettiin painua sinne mistä on tullutkin. Hän sai edustaa sitä uhkaa ja vierautta, jota jotkut suomalaiset pyrkivät raivoisesti torjumaan. Löyttyjärvi korostaa tarvetta purkaa kaksijakoisia ”me” ja ”muut” -asetelmia ja kuuntelemisen, kysymisen ja vuoropuhelun merkitystä. Monikulttuurisuus ei hänen mukaansa ole uutta, vaan kulttuurisen vuorovaikutuksen perustekijöitä ovat juuri muutokset ja monimuotoisuus.

Myöskään suomalaisuutta ei voi määritellä yksioikoisesti olettaen sitä kuvaavan tiettyjen, samoina pysyneiden piirteiden. Mikko Lehtonen väittää, että ”suomalaisuus on kuin sika. Se syö kaiken kanadalaisperäisestä jääkiekosta brittien heavy metal -tyyliin, jolla Lordi ratsasti euroviisuvoittoonsa.”¹³ Suomalaisuus on aina ollut monikulttuurista ja ammentanut vaikutteita muista maista. Niin luterilaisuus, kahvi kuin tangokin, jotka liitetään vahvasti mielikuviin suomalaisuudesta, ovat muualta saapuneita vaikutteita, jotka on ajan myötä omaksuttu osaksi perinteitämme. Monet talouselämän ja kulttuurin vaikuttajista, Maamme-laulun säveltäjää myöten, ovat muualla syntyneitä. Itse kansallisuusaatekin on tuontitavaraa. Pikemminkin kuin muusta maailmasta irrallinen saareke Suomi on ollut läpi historian rajamaa, jossa kulttuuriset vaikutteet idästä ja lännestä kohtaavat.¹⁴ Lehtonen purkaa ajatusta yhtenäisestä suomalaisesta kulttuurista, johon maahanmuuttajien pitäisi sopeutua ja joka toimisi mittapuuna ”muiden” arvioimiselle. Vaikka suomalaisuus on arkisen nationalismien keinoin luonnollistettu¹⁵ ja siten usein itsestään selväksi oletettu, se on pikemminkin moniaineellinen ja epäyhtenäinen määrittelykamppailujen tulos kuin pysyvä tai ”puhtaana” säilynyt perinnekokoelma. Suomalaisuuden jatkuvasti muuttuvan luonteen ymmärtäminen tarjoaa mahdollisuuden siirtää maahanmuuttokeskustelua vastakkainasetteluista ja assimilaatiovaatimuksista kohti vuorovaikutuksen ja konfliktien ratkaisun tavoitteita.

EN OLE RASISTI, MUTTA...

Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä -kirja on luettavissa verkossa: http://www.vastapaino.fi/vp/ekirjat/en_ole_rasisti.pdf

Median rooli

Median merkitys maahanmuuttokeskustelussa on suuri. Tutkimukset ovat tuoneet esiin että monissa maissa media on vaikuttanut keskeisellä tavalla radikaalin oikeistopopulismien kannatuksen kasvuun. Vaikka sanomalehdet tai television ajankohtaisohjelmat eivät suoraan toisi esiin näiden puolueiden kantoja, niiden aihevalinnat (esimerkiksi keskittyminen maahanmuuttajien tekemiin rikoksiin) ja juttujen näkökulmat ovat saattaneet tukea populistipuolueiden viestiä.¹⁶⁻¹⁷

Maahanmuuttoa koskevaa uutisointia pitkään tutkinut Pentti Raittila tiivistää, että maahanmuutosta puhuivat 2000-luvun ensimmäisinä vuosina suomalaisessa julkisuudessa ensisijaisesti viranomaiset.¹⁸ Sen sijaan poliitikot ja maahanmuuttajataustaiset haastateltavat esiintyivät harvoin mediassa. Tässä suhteessa vuoden 2008 kunnallisvaalien jälkeinen mediakeskustelu edustaa murrosta suhteessa aiempaan, sillä poliitikkojen osuus on selvästi korostunut. Merkittävää on ollut myös se, että tiedotusvälineet ovat antaneet palstatilaa maahanmuuton vastustajien näkemyksille – toisin kuin vuosittain alkuvuosina Raittilan ja muiden tutkijoiden tulosten mukaan tapahtui. Riskinä kuitenkin on, että poliitikkojen tiukentuvia äänenpainoja myötäilevä ja kriittistä otetta välttelevä journalismi tukee yhteiskunnan rasistisia pohjavirtoja ja luo pohjaa maahanmuuttovastaisen oikeistopopulismien kasvulle. Raittila kiinnittää huomiota myös viestintäteknologian muutokseen ja sen seurauksiin maahanmuuttokeskustelulle. Sosiaalisesta mediasta on tullut tärkeä journalismin julkaisuareena ja raja muihin verkkoympäristössä julkaistuihin teksteihin on hämärtynyt. Journalismi nostaa aiheita verkkokeskusteluista ja blogeista kommentoiden näiden sisältöjä, mikä seurauksena puheenvuorot ja argumentit kulkevat areenalta toiselle.

Helena Jerman analysoi venäläisistä luotua kuvaa suomalaisissa tv-ohjelmissa 1999-2008. Jotta viimeikaista venäläiskuvaa ymmärtäisi, on se Jermanin mukaan sijoitettava historialliseen yhteyteensä. Pelkoon ja epäluuloon nojaavia käsityksiä voidaan paikantaa useiden satojen vuosien taakse, mutta erityisesti 1918 käydyn kansalaissodan jälkeen ”ryssäviha” ja sen levittämät stereotyyppitavoitukset. Toisen maailmansodan ja kylmän sodan kokemukset ovat osaltaan vaikuttaneet siihen kuvaan, jota Suomessa on rakennettu Neuvostoliitosta ja myöhemmin Venäjästä. Jermanin tutkimusten mukaan venäläisiä kuvattiin televisio-ohjelmissa usein vieraina ”toisina”, kuten esimerkiksi otsikossa *Laukkuryssä, ilotyttö, raharikas turisti: venäläisellä on monta nimeä*.¹⁹ Ohjelmien sanavalinnoilla viestitettiin myös uhkaavuutta ja herätettiin henkiin vanhoja pelkoja käyttämällä esimerkiksi termiä *vallata*. Venäläiset ”valtasivat” Suomea kiinteistökaupoillaan, käynneillään tavarataloissa ja lo-

makeskuksissa sekä ajellessaan bussilla Helsingin Rautatientorille. Venäläisiin naisiin puolestaan liitetään usein prostituutioon viittaavia stereotyyppioita, kuten edellä oleva ohjelmaesimerkki osoittaa. Myös kirjaan kirjoittaneet Camilla Haavisto ja Ullamaija Kivikuru tuovat esiin, ettei media 2000-luvun alkuvuosinakaan rakentanut moninaista julkisuutta, jossa eritaustaiset suomalaiset olisivat päässeet yhtä lailla esille, vaan sen palstoilla tehtiin jatkuvasti eroa ”meidän” ja ”muiden” välille – siis jo hyvän aikaa ennen vuodesta 2008 kärjistynyttä maahanmuuttokeskustelua.

Karina Horstin mukaan journalismi kuvaa turvapaikanhakijoita ja dokumentoimattomia siirtolaisia usein kaksijakoisesti – joko uhkana tai uhrina. Yhtäältä nämä siirtolaiset esitetään rajojen yli ”vyöryvinä” ja ”tulvivina” joukkoina, jotka uhkaavat järjestystä, lakia ja terveyttä. Toisaalta heitä kuvataan sotien, luonnonmullistusten tai kulttuuriensa uhreina. Horstin mukaan journalismi kertoo vain harvoin turvapaikanhakijoiden tai pakolaisten lähtöön liittyvistä syistä tai taustoittaa pakolaisongelmaa laajemmin, globaalina kriisinä joka pääosin keskittyy pakolaisten lähtömaiden naapurivaltioihin Afrikassa ja Aasiassa. Uutisointi on Eurooppa-keskeistä ja siinä tehdään usein erotteluja hyväksytyjen ja hyljeksittyjen tulojen välille. Journalismi on varsin kyseenalaistamatta myös ottanut käyttöön viranomaisten kielenkäyttöä, jossa turvapaikanhakijat määrittyvät perusteettomiksi ja laittomiksi. ”Aidoiksi” uhreiksi määriteltyjä voidaan kyllä suojella tai kuvata ymmärtäväiseen sävyyn, kuten kulttuuriensa alistamiksi nähtyjä musliminaisia. Maahanmuuttokontrollia voidaan esittää ratkaisuksi niin järjestystä ”uhkaavaan” turvapaikanhakijatulvaan kuin Euroopan rajoilla vallitsevaan humanitaariseen kriisiin, jolloin huolehditaan turvapaikanhakijoiden terveyden ja hengen vaarantumisesta armottomien salakuljettajien käsissä.

Monikulttuurisen yhteiskunnan tulevaisuus

Monikulttuurisuus ei näinä päivinä näyttäytyä vain hallinnollisena retoriikkana tai poliittisen kiistelystä kohteena, vaan on yhä useammalle osa arkista elämää. Erilaiset tavat ja näkemykset eivät aina hankauksitta kohtaa arjessa, vaan niiden yhteensovittamiseksi tarvitaan luovia ratkaisuja. Oletus yhtenäisestä suomalaisesta kulttuurista ei kuitenkaan tarjoa paljoa sijaa erilaisuuden käsittelylle, vaan rajaa ja yksinkertaistaa monimuotoista todellisuutta. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa kysymykset suomalaisuuden (uudelleen)määrittelyistä, osallisuudesta ja kuulumisesta muodostuvatkin tärkeiksi.²⁰ Millaisia yhteiskunnallisia ja arjen ratkaisuja tarvitaan, jotta maassa asuvat etnisestä taustasta riippumatta voivat kokea kuuluvansa suomalaisten joukkoon? Miten

taataan tasaveroiset mahdollisuudet ja osallistuminen yhteiskunnan toimintaan niillekin, joiden sukujuuret tai ulkonäkö viittaavat maan rajojen ulkopuolelle? Millaisin keinoin voidaan vähentää ennakkoluuloja ja rasismia? Vastausten löytäminen näihin kysymyksiin on lähitulevaisuuden keskeisimpiä haasteita.

Turku kuuluu pääkaupunkiseudun ohella alueisiin, joissa on suhteellisesti eniten maahanmuuttajataustaista väestöä. Turulla on myös suomalaisessa mittakaavassa pitkä historia monikulttuurisesta arjesta kouluissa, asuinalueilla ja työpaikoilla. Viime aikaiset tutkimukset osoittavat, miten esimerkiksi kurditaustaiset Suomessa koulunsa käyneet ja aikuistuneet nuoret kokevat vahvasti kuuluvansa kotikaupunkiinsa (Turkuun), vaikka kansakuntaan kuuluminen ei näyttäytymisikään ongelmattomana, ja miten he ovat oppineet toimimaan joustavasti yhteisöllisten ja yhteiskunnallisten odotusten

ristipaineissa²¹. Monet viranomaiset, kuten koulu- ja sosiaalitoimi, ovat vuosikymmenten mittaan pyrkineet kehittämään käytäntöjä, joissa asukkaiden moninaiset taustat tulisivat paremmin huomioon otetuiksi, mutta rasismiin puuttuminen tuottaa edelleen vaikeuksia.²² Satakkaupunkina Turku on jo ennen viimeisen 20 vuoden muuttoliikkeitä tottunut kansainvälisyyteen ja erilaisten kulttuuristen vaikutteiden sekoittumiseen. Toisaalta maahanmuuttovastaisuus ja rasismi eivät ole vieraita kaupungissa, joten näitä asioita koskevalle kansalaiskeskustelulle on selvästi tarvetta. *En ole rasisti, mutta...* -kirjan tekstit voivat auttaa lukijaa ymmärtämään maahanmuuttoon ja monikulttuurisuuteen liittyviä jännitteitä ja vastakkainasetteluja, mutta myös löytämään vastauksia siihen miten voidaan elää yhdessä keskinäisistä eroista huolimatta.

Viitteet

1. Keskinen, Suvi, Rastas, Anna & Tuori, Salla (toim.) 2009. *En ole rasisti, mutta... Maahanmuutosta, monikulttuurisuudesta ja kritiikistä*. Tampere: Vastapaino.
2. Grillo, Ralph 2007. An Excess of Alterity? Debating Difference in a Multicultural Society. *Ethnic and Racial Studies* 30: 6, 979-998.
3. Vertovec, Steven & Wessendorf, Susanne (toim.) 2010. *The Multiculturalism Backlash*. London: Routledge.
4. Hedetoft, Ulf 2010. Denmark versus Multiculturalism. Teoksessa Vertovec & Wessendorf (toim.) 2010. Syyskuun 2011 eduskuntavaalien jälkeen hallitus vaihtui Tanskassa keskusta-vasemmistolaiseksi ja Tanskan kansanpuolue menetti vaa'ankieliasemansa.
5. Siim, Birte & Skjeie, Hege 2008. Tracks, Intersections and Dead Ends. Multicultural Challenges to State Feminism in Denmark and Norway. *Ethnicities* 8: 3, 322-344.
6. Gingrich, Andre & Banks, Marcus (toim.) 2006. *Neo-nationalism in Europe & Beyond*. New York: Berghahn Books.
7. Lentin, Alana & Titley, Gavan 2011. *The Crises of Multiculturalism*. London: Zed Books.
8. Förbom, Jussi 2010. *Hallan vaara. Merkintöjä maahanmuuton puhetoista*. Helsinki: Like.
9. Rastas, Anna 2009, 47. Rasismien kiistäminen suomalaisessa maahanmuuttokeskustelussa. Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
10. Aden, Said 2009, 29. Ikuisesti pakolaisina? Maahanmuuttokeskustelu Suomen somalialaisten näkökulmasta. Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
11. Huttunen, Laura 2009, 117. Mikä ihmeen maahanmuuttaja? Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
12. Löyttyjärvi, Kaisla 2009, 126. Erilainen nuori. Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
13. Lehtonen, Mikko 2009, 114. Olen suomalainen (Io sono finlandese). Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
14. Lehtonen, Mikko, Löytty, Olli & Ruuska, Petri 2004. *Suomi toisin sanoen*. Tampere: Vastapaino.
15. Billig, Michael 1995. *Banal Nationalism*. London: Sage.
16. Hervik, Peter 2006. The Emergence of Neo-nationalism in Denmark, 1992-2001. Teoksessa Gingrich & Banks (toim.) 2006.
17. Jupskås, Anders Ravik 2009. Høyrepopulism på norsk. Historien om Anders Langes Parti og Fremskrittspartiet. Teoksessa Simonssen, Tor, Kjöstvedt, Anders & Randin, Katrin (toim.) Høyrepopulisme i Vest-Europa. Oslo: Unipub.

18. Raittila, Pentti 2009. Journalismin maahanmuuttokeskustelu: hymistelyä, kriittisyyttä vai rasismien tukemista? Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
19. Jerman, Helena 2009, 99. Venäläiset tulivat – Tutkija kohtaa median kuvan maahanmuuttajista. Teoksessa Keskinen, Rastas & Tuori (toim.) 2009.
20. Keskinen, Suvi, Vuori, Jaana & Hirsiaho, Anu 2012. *Monikulttuurisuuden sukupuoli. Kansalaisuus ja erot hyvinvointiyhteiskunnassa*. Tampere: Tampere University Press.
21. Toivanen, Mari tulossa. 'Adjusting Frequencies'. Negotiating Religious Belonging among Kurdish Youth in Finland. Teoksessa Topi, Martina & Sremac, Srdjan (toim.) *Religion and Identity in Europe: Discourses on Religious, National and European*. Frankfurt am Main: Peter Lang.
22. Anis, Merja 2008. *Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Lastensuojelun ammattilaisten ja asiakkaiden vuorovaikutus ja tulkinat*. Helsinki: Väestöliitto.

Tutkimuskatsauksia on Turun kaupungin kaupunkitutkimus- ja tietoyksikön julkaisusarja. Siinä julkaistaan ytimekkäitä katsauksia kaupunkitutkimuksen ja -kehittämisen ajankohtaisista aiheista. Sarjaan kirjoittavat asiantuntijat eivät pääosin työskentele Turun kaupungin organisaatioissa. Esitetyt väitteet eivät välttämättä vastaa kaupungin virallista näkemystä. Tutkimuskatsauksia-sarja toteuttaa Turun kaupunkitutkimusohjelmaa.

Tämän katsauksen kirjoittaja, YTT, dosentti Suvi Keskinen toimii sosiologian yliopistonlehtorina Turun yliopistossa.

Tutkimuskatsauksia-sarjan toimittaja:

Sampo Ruoppila, tutkimusjohtaja
sampo.ruoppila@turku.fi

Julkaisija:

Turun kaupungin keskushallinto/Strategia ja viestintä
Kaupunkitutkimus- ja tietoyksikkö
PL 355 (Yliopistonkatu 27a), 20101 Turku